

‘De witwasrichtlijn gaat eigenlijk over kleine belastingontduiking’

Lehne: ‘Nederlandse advocaten die bang zijn overspoeld te worden door Duitse kantoren kan ik geruststellen: de Nederlander wordt beschermd door zijn taal’

De lidstaten van de EU zijn druk bezig met de implementatie van de dienstenrichtlijn en de derde witwasrichtlijn. Hoe kijkt men vanuit het Europese Parlement naar deze regelingen? De Duitse christen-democraat Lehne is niet ontevreden, maar: ‘Het echte witwassen gaat heel anders, en dan moet een advocaat voor elke perfect witgewassen €15.000 die op zijn bankrekening verschuift, verantwoording afleggen!’

Zeger Luyendijk
journalist

Klaus-Heiner Lehne is een Duitse Europarlementariër voor de christendemocratische CDU die zich als een van de weinigen in het Europees Parlement bezighoudt met de belangen van de advocatuur in Europa. Hij heeft zich met succes verzet tegen de aanvankelijk strenge voorstellen van de Europese Commissie voor een witwasrichtlijn en is redelijk tevreden met het compromis over de dienstenrichtlijn. ‘Bij de dienstenrichtlijn hebben we politiek gezien het maximaal haalbare bereikt’, zegt hij in het piepkleine werkkamertje met een wiebelig bed annex

Dienstenrichtlijn ook voor advocaten

De Dienstenrichtlijn die vorig jaar na lange discussies en veel protesten werd aangenomen geeft advocaten onverminderd het recht zich in elk land van de Europese Unie te vestigen. Pleidooien van de koepelorganisatie CCBE in Brussel om ad-

vocaten niet op te nemen in de richtlijn werden gehoord door het Europees Parlement (en in een amendement neergelegd), maar vervolgens verworpen door de Europese Commissie. De Commissie kwam de advocatuur (en andere beroepen die

om uitsluiting hadden verzocht) wel tegemoet door te stipuleren dat eerdere richtlijnen en regelingen die de vrije vestiging in andere lidstaten regelingen, onverkort gelden en zelfs voorrang kunnen hebben op de Dienstenrichtlijn. Voor de advo-

catuur betekent dit dat eerdere richtlijnen met vestigingsregels (richtlijnen 77/249 en 98/5) en regels voor erkenning van diploma's (richtlijn 89/48) van toepassing blijven.

(ZL)

bank, dat een Europarlementariër ter beschikking staat in het Brusselse parlement.

‘Op zichzelf was de wens om tot een dienstenrichtlijn te komen wel begrijpelijk. Uitspraken van het Europese hof betreffen opzichzelfstaande gevallen en hebben geen algemene werking. De dienstenrichtlijn moest dat ondervangen. Advocaten waren over deze richtlijn verschillende meningen toegedaan in de Europese koepelorganisatie CCBE, maar over algemeen was de tendens: we doen mee. Want het was belangrijk dat voor iedereen een vestigingsmogelijkheid werd gecreëerd en dat er één juridische opvatting, dan wel regeling van het beroep, voor heel Europa zou komen. In die tijd was ex-commissaris Mario Monti van mededinging met een breekijzer markten aan het openbreken, en dus was de houding van de advocatuur ook een defensieve positie. Maar er was wel degelijk ook steun in positieve zin, bijvoorbeeld om tarievenstelsels voor eens en altijd vaster gegrondvest te krijgen. En er was weinig angst voor vergaande veranderingen of wijzigingen in de positie van de advocatuur, omdat er daarvoor al regelingen en zelfs richtlijnen waren.’

Waarom zijn advocaten uiteindelijk grotendeels buiten de richtlijn gebleven?

‘Tijdens de onderhandelingen veranderde de mening in de CCBE vrij plotseling. Ik weet niet waarom of precies door wie, maar ineens ontstond het gevoel: wij moeten hier helemaal niet bij zijn en willen er uit. Maar op een dergelijk laat moment in de onderhandelingen was dat moeilijk, en ontstond het huidige compromis, deels er in en deels er uit. Advocaten kunnen zich in

Europa vrij vestigen, waar ze ook willen, op grond van eerdere afspraken die daarover waren gemaakt, in een richtlijn uit 1998. Mocht er nu nog angst zijn onder Nederlandse advocaten dat ze overspoeld zullen worden door Duitse kantoren, dan kan ik ze geruststellen, want de Nederlander wordt beschermd door zijn taal [lacht]. Maar het kan natuurlijk gebeuren dat een Duits kantoor een Nederlander, of een aantal Nederlandse advocaten, in dienst neemt en daarmee de Nederlandse markt bestookt.’

‘De derde richtlijn gaat over procedures maar is voor de meeste advocaten van weinig structurele betekenis’

‘Het huidige compromis was het enige politiek mogelijke, maar het past natuurlijk niet bij het streven naar *better legislation*. Het heeft echter ook positieve kanten, en dat is dat er voor de rechtspraak over deze kwestie nu een duidelijke, eenvormige basis is neergelegd. Nu moet de richtlijn in nationale wetgeving worden omgezet en dat zal nog de nodige conflicten voor het hof geven. Maar over twintig jaar is alle stof naar beneden gedwarreld. Er is ook weinig kritiek op de dienstenrichtlijn vanuit de advocatuur, althans in mijn land. Er is misschien een kans dat de *Gebührenordnung* (het strakke Duitse tarievenstelsel) omver wordt gekegeld, onder druk komt te staan, maar voor het overige hoor ik architecten bijvoorbeeld veel harder klagen.’

De dienstenrichtlijn lijkt een eind te hebben gemaakt aan discussies

over het vrij verkeer van diensten binnen Europa, althans voorlopig, maar bij de witswasproblematiek lijkt een nieuwe discussie op komst? Welke kant gaat die op?

‘Het huidige compromis over witwassen wordt op dit moment niet ter discussie gesteld. Met dat witwassen is het trouwens nogal wisselvallig gegaan, eerst niet en toen weer wel, afhankelijk van de tegenstand van de advocatuur en de wilskracht van de politiek om het “probleem” aan te pakken. Uiteindelijk was het vooral een anti-terroristenwetgeving. Ik moet zeggen dat we met dit compromis kunnen leven, want hoe alles uiteindelijk geregeld zal worden is sterk afhankelijk van de lidstaten. Die mogen dus besluiten om zoiets heiligs als de geheimhoudingsplicht aan de wilgen te hangen, zoals in Groot-Brittannië is gebeurd. De commissie wilde oorspronkelijk het strafproces (als zodanig) uitsluiten, maar dat is natuurlijk onmogelijk. Er is ook een voorbereidingstijd, waarin uiterst vertrouwelijk wordt gesproken met een cliënt.

Voor mogelijke verdere veranderingen in de witswasrichtlijnen zijn er verschillende *Ansätze*. Afgesproken is bijvoorbeeld dat meldingen van verdeningen bij de ordes worden gedaan, maar het is duidelijk dat de Commissie zal ingrijpen wanneer men het huidige meldingssysteem onvoldoende vindt, bijvoorbeeld omdat het malversaties in de hand lijkt te werken. Daarbij moet echter wel de vraag gesteld worden: waar gaat het nu eigenlijk om? Er zijn in Duitsland 71.000 meldingen per jaar terwijl in het afgelopen jaar slechts twaalf advocaten werden veroordeeld, en die zaken kwamen naar voren bij heel andere onderzoeken: naar georganiseerde misdaad, gevallen van zware

criminaliteit of simpelweg bij toeval. Officiëren van justitie in Duitsland seponeren de meldingen met bakken tegelijk, slechts een handjevol gevallen van ernstige verdenking komt voor, en dat zijn dan advocaten die iets buitengewoons hebben gedaan, bijvoorbeeld gehandeld in onroerend goed of plotse-ling grote geldbedragen hebben uitge-geven. Nimmer heeft een melding een veroordeling opgeleverd. Het gaat dus allemaal eigenlijk om iets heel anders, en dat is het opsporen van eenvoudige en kleine belastingontduiking. Daar is de EU op uit geweest met deze wetge-ving, die bovendien ook nog ontstellend veel geld kost.'

Wat zijn de witwascircuits?

'Het echte witwassen gaat natuurlijk op een heel andere manier, via het Caraïbisch gebied en *hedge funds* en weet ik wat niet allemaal... en dan komt het geld perfect witgewassen weer terug in roulatie en zo ook bij een advocaat, die vervolgens voor elke € 15.000 die er op zijn bankrekening verschuift, ver-antwoording moet afleggen. Dat is dus waanzin.

.....
**'In een nieuwe, vierde
richtlijn zou weleens
gesleuteld kunnen worden aan
het huidige compromis en dat
betekent dan zonder meer ruzie'**
.....

Een zeer obscure club hier in Brussel overigens is de Financial Action Task Force, die over dit onderwerp de ene onzinnigheid na de andere voorstelt en ook de nare neiging heeft zijn voorstel als hamerstuk te presenteren. Volkomen onzin. Het gaat er allemaal alleen maar om belastingontduiking op te sporen of te ontmoedigen en daar willen we eigenlijk helemaal niet aan meewerken.

Waar gaat de derde richtlijn eigenlijk over?

De derde richtlijn gaat eigenlijk over procedures, interessant om te weten maar voor de meeste advocaten van weinig structurele betekenis. Er zijn voorzichtige aanzetten te komen tot een vierde richtlijn en daarbij zou er weleens gesleuteld kunnen gaan wor-

den aan het huidige compromis en dat betekent dan zonder meer ruzie. We bouwen dan weer net zo lang aan een meerderheid tot die er is, en dat hoeft niet lang te duren want er is een tame-lijk brede consensus over het onderwerp hier. Ik hoop dat er niks verandert uiteindelijk, maar dat is niet te garande-ren: er kan altijd iets veranderen.'

Is het beroep voldoende beschermd?

'In Duitsland kan ik die vraag met een gerust hart met "ja" beantwoorden, maar als ik naar Groot-Brittannië kijk, word ik toch wat somberder. Daar heb-ben beroepsorganisaties onvoldoende opgelet en kon zoiets als de geheimhou-dingsplicht worden afgeschaft. Dat is voor mij onbegrijpelijk. Wellicht meent een Britse advocaat dat het allemaal zo'n vaart niet zal lopen, omdat het ze economisch voor de wind gaat. Wat dat betreft is een Duitse advocaat over het algemeen een stuk slechter af.'

Engelsen te braaf

De Britse overheid gaat haar interpretatie van de jongste Brusselse witwasrichtlijn her-zien. Dit gebeurt op dringend verzoek van de Law Society. Het ministerie van Financiën had de definitie van 'begunstigde eigenaar' van een 'trust', dus-danig breed gemaakt dat het voor advocaten onwerkbaar zou zijn. De ambtenaren hadden te weinig rekening gehouden met de verschillen tussen het Romeinse recht op het continent en de Britse common law. Bo-vendien waren ze Roomser dan de Paus geweest. 'Het gebeurt wel vaker dat de Britten, in hun drang een goede partner te zijn binnen de Unie, de Europese richtlijnen op een wat al te let-terlijke manier toepassen,' zegt

Peter Binning, partner bij het Londense advocatenkantoor Corker Binning en een 'goeroe in belastingfraudezaken'.

De trust is een typisch rechts-figuur uit het Anglo-Amerikaan-se recht. Deze rechtsverhouding ontstaat wanneer een insteller (trustor) de eigendom van één of meer goederen overdraagt aan een trustee. Ze worden gebruikt voor het beheren van familiekapitaal, voor het onder-brengen van geld in belasting-paradijzen, door liefdadigheids-instellingen en om het vormen van een consortium mogelijk te maken. Met de nieuwe richtlijn wil de EU het misbruik door criminelen aan banden leggen. Om die reden moeten juristen meer onderzoek verrichten naar

de begunstigden.

Wanneer dat letterlijk wordt ge-nomen, zoals dat door de Brit-ten is gedaan, kunnen advoca-ten hun lol wel op. 'Nog even en ik moet alle arme mensen in het graafschap Sussex natrekken wanneer ik een armoebestrij-dende liefdadigheidstrust juri-disch bijsta,' lacht Binning. 'Wij willen alleen degene natrekken die juridisch verantwoordelijk is en zeggenschap heeft over mi-nimaal een kwart van het trust- kapitaal. Ik geloof dat andere landen, waaronder uw eigen land, de richtlijn beter hebben begrepen.'

Ook de in compliance en wit-wasregelgeving gespecialiseerde advocaat Jonathan Ody van Norton Rose in Londen zegt dat

er een onwerkbaar situatie is ontstaan. 'Het merendeel van de trusts is met legitiem oog-merk opgezet, maar natuurlijk kan de bijbehorende geheim-houding van de afspraken ook een aantrekkingskracht hebben op de verkeerde mensen. Echter, omdat binnen het Romeinse recht anders tegen een trust wordt aangekeken dan in onze rechtscultuur, koestert men meer argwaan dan nodig is. Deze jongste witwasrichtlijn is een rechtstreeks gevolg van dit wantrouwen.' De verantwoor-delijke EU-commissaris heeft verklaard dat elk land er zelf zorg voor moet dragen dat de richtlijn in de geest is van het eigen rechtstelsel.

Patrick van IJendoorn